

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено:	22.09.2011		
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
04	3609/1		

Архивски знак: 0706
Ред. на чување: 70610
22.09.2011

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 30 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11 и 51/11), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по општество за IV одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен вид.

АРХИВСКИ ПРИМЕРОК

**АДАПТИРАНА НАСТАВНА
ПРОГРАМА ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО
ОШТЕТЕН ВИД**

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

ОПШТЕСТВО

IV ОШТЕТЕНЕ

**ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ**

Скопје, 2011

1. ВОВЕД

Според Концепцијата и Наставниот план за деветгодишното основно воспитание и образование предметот општество е застапен во IV одделение. Наставната програма по општество опфаќа цели и содржини од повеќе подрачја: географија, социологија, историја, етнологија, психологија, економија, политика, етика и сл. Исто така, наставната програма се надградува на содржините и активностите на учениците во I, II и III одделение од предметот запознавање на околината. Со изучувањето на наставниот предмет општество се создава основа за наставата по историја, географија и граѓанско образование коишто учениците ќе ги изучуваат во погорните одделенија на основното училиште.

Предметот општество во IV одделение е задолжителен со 2 часа неделно, односно 72 часа годишно.

2. ЦЕЛИ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД IV ДО V ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да се поттикнува да усвојува знаење за општествената и природната околина;
- да се поттикнува да ги развива способностите за сознавање, доживување и вреднување на своето однесување и однесувањето на другите во општествената и културната средина, како и кон природната околина;
- да се воведува да ги анализира и објаснува појавите коишто се поврзани со проблеми во општествената, културната и природната средина;
- да создава дека постои заемна поврзаност/интеракција на општествените појави;
- да се поттикнува на самостојност и на развивање на самодоверба и одговорност;
- да се поттикнува да соработува со другите и активно да учествува во решавање на настанатите проблеми;
- да ги развива способностите за комуницирање (читање, пишување, изнесување свое мислење, истражување, избирање, вреднување, толкување на информациите, споредување на мислења, слушање и сл.);
- истражување (планирање, набљудување, класифицирање, анкетирање, уредување, споредување, користење на извори, изработка на извештај и сл.);
- соработка со другите (преземање улога на другите, одговорност, учество во групна работа, разбирање за другите, примање и почитување на другите, почитување на традициите и културата, грижа за другите и сл.).

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО IV ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ги надгради знаењата за просторот во кој живеат и работат луѓето и во кој се одвиваат нивните меѓусебни односи (семејство, дом, општина);
- да ја развие просторната ориентација на географската карта за крајот во кој живее и пошироката околина, односно општината;
- да се запознава со основните природни и географски карактеристики во пошироката околина и нивното влијание на стопанството, културата и другите области во животот и работата на луѓето;
- да ја увиди пошироката просторна ориентација на својата околина и општините во Република Македонија и нејзиното окружување (информативно);
- да го осознава и споредува сегашниот општествен живот на луѓето во семејството и пошироката околина (општината) со животот и работата на луѓето во минатото;
- да развива чувство на почит кон историското наследство и традициите во локалната заедница;
- да развива свест за припадност кон семејството, општината и поширокото општество на Република Македонија;
- да се оспособува за активно учество во истражување на минатото со помош на користење на различни извори (Интернет, музејски предмети, стари слики, книжевни творби и сл.);
- да се запознава со културата како специфична карактеристика на секојдневниот живот на човекот;
- да ги создава и почитува културните и верските различности на луѓето во пошироката околина (општината);
- да познава примери од македонската културна традиција, како и од традициите и културата на другите заедници во Република Македонија;
- да ги развива способностите за создавање на непосредната општествена средина (семејство, поширока околина/општина);
- да ги увидува условите за својата активност во групите со врениците, во паралелката во училиштето и пошироката средина;
- да ги познава и разбира основните човекови права и правата и одговорностите на ученикот;
- да ги разбира начините на соработка меѓу луѓето и меѓусебната поддршка во споредба со конфликтите, како и за решавање на конфликтите.

Тема I: Семейство, домаќинство и општество (ориентационо 28 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да ги проширува сознанијата за семејството како сродничка заедница; ➤ да умее да распознава основни видови на семејства; ➤ да ја осознае поврзаноста на семејниот живот и активностите во него со другите активности на луѓето; ➤ да ја увиди улогата на бракот како основа на семејството; ➤ да ги продлабочи знаењата за домот и домаќинството; ➤ да се поттикнува да ги сфати улогата, значењето функциите на домаќинството и активностите кои се извршуваат во него; ➤ да ги осознае карактеристиките на различните видови семејства и домаќинства; ➤ да ја осознае разликата помеѓу приватноста и јавноста; ➤ да ја увиди својата поврзаност со општеството преку различните начини на 	<p>Семеен живот</p> <p>Семејствата низ историјата и денес</p> <p>Улогите на родителите, старателите, децата</p> <p>Брачен живот и брачни улоги</p> <p>Видови семејства</p>	<p>Семејство и род</p> <p>Полесно и пошироко семејство</p> <p>Улога, воспитување, старател</p> <p>Брак, љубов, пол</p> <p>Сопружници-сопруг/сопруга</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Разговори по разгледување на семејни албуми или претходно воден разговор со родителите за семејството (дијалошки метод). ○ Разговори за роднините и нивната заемна поврзаност (дијалошки метод). ○ Изработка на родово стебло (истражувачко-демонстративен метод)-ученикот претходно на Брајова азбука да ги напише имињата на членовите на семејството, да подготви дрво од пластелин и имињата на членовите на семејството да ги поставува на соодветната позиција. ○ Разговори за домашните активности, омиленото катче во домот (дијалошки метод). ○ Проектна наставна работа-есеј: Мојот родител. ○ Разговори: што правиме дома и/или во ученичкиот дом во текот на денот (дијалошки метод). ○ Играње улоги: родители, деца (симулација). ○ Опишување на правата и должностите на родителите и децата (вежба усно изразување). ○ Разговори за правата и одговорноста на ученикот во

<p>информирање;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да ги почитува правилата на соживот и почитување на соседите и пријателите; ➤ да умее да ги препознава и користи институциите во населбата; ➤ да ја осознае намената на јавниот простор и соодветно да се однесува на јавно место; ➤ да го познава релјефот на населбата и околината; ➤ да знае да ги определува страните на светот во населените места (картографско описменување); ➤ да усвои знаења за ориентација и читање на географската карта на Република Македонија; ➤ да ги препознава основните проблеми во населбата; ➤ да развива позитивни ставови за улогата на жителите во надминувањето на локалните проблеми. 	<p>Животот во домаќинството</p> <p>Домаќинството и општеството</p>	<p>Дом, домаќинство, домаќинка, домаќин</p> <p>Сопственост</p> <p>Приватност</p> <p>Начини на информирање</p> <p>Дневни весници, радио, телевизија, Интернет</p>	<p>училиштето, семејството и во групата со врсниците.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Истражување: Како моите родители стапиле во брак. ○ Разговори за празниците на мајчинството, татковството, љубовта (дијалошки метод). ○ Домашното катче на мајка ми/татко ми (вежба за усно изразување). ○ Играње на улоги (домаќин/домаќинка). ○ Планирање на домашниот буџет. ○ Разговор за поделбата на работите во домот. ○ Разговор за начинот на трошење на личните заштеди на ученикот: кога и зошто? (дијалошки метод) ○ Разговор: Моето однесување во рамките на домаќинството (приватноста) и надвор од домаќинството. ○ Раговор за позитивната и негативната улога на дневните весници, радиото, телевизиската, Интернетот и сл. ○ Следење на примери од секојдневниот живот со користење на електронски медиуми (демонстративен метод).
--	--	--	--

Тема II: Живеалишта и населби (ориентационо 22 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да ја осознае функцијата на живеалиштата на луѓето и потребата од грижата за нив; ➤ да го разбира значењето на соседите во животот; ➤ да се поттикнува и воспитува за добрососедски односи; ➤ да ги почитува правилата на соживот и почитување на соседите и пријателите; ➤ да умее да ги препознава и користи институциите во населбата; ➤ да ја осознае намената на јавниот простор и соодветно да се однесува на јавно место; ➤ да го познава релјефот на населбата и околината; ➤ да знае да ги определува 	<p>Видови живеалишта и нивното одржување</p> <p>Соседство и соседски односи</p> <p>Населбите и институциите во нив</p> <p>Природните фактори и животот на населбата</p> <p>Проблемите во мојата населба</p>	<p>Стан/куќа/станбена зграда</p> <p>Куќен совет</p> <p>Соседство, маала, другарство, солидарност, пристојност, гостољубивост, бон-тон</p> <p>Институции, месна заедница</p> <p>Јавно место</p> <p>Релјеф</p> <p>Географска карта</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Правење илустрации и/или макети за своето живеалиште, стан, куќа, станбена зграда и училиштето преку активност: Направи сам (развивање вештини и навика). ○ Опис на соседството (вежба за усно изразување). ○ Читање извадоци за бон-тон. ○ Извадоци од Интернет кои ги пронашле заедно со нивните родители или наставници и нивна практична примена (текст метод, монолошки и дијалошки). ○ Посета на мојата месна заедница и разговор (теренска настава). ○ Разговор за местата на живеење од каде што доаѓаат и споредување на истите. ○ Изработка на релјеф на непосредната околина (практична вежба-групна работа).

<p>страните на светот во населените места (картографско описменување);</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да усвои знаења за ориентација и читање на географската карта на Република Македонија; ➤ да ги препознава основните проблеми во населбата; ➤ да развива позитивни ставови за улогата на жителите во надминувањето на локалните проблеми. 	<p>Географски знаци Станари/жители Загаденост, бучава, просење, сообраќајни проблеми</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Изработка на апликации на картографски знаци кои ќе бидат релјефни со цел тактилно да се допираат (илустративно-демонстративен метод). ○ Вежби за читање на картографски знаци, преку допирање на истите. ○ Индивидуално и групно истражување за проблемите во населбата. ○ Прикажување на можните проблеми во населбата. ○ Практични активности за решавање на одделени проблеми во населбата.
---	--	---

Тема III: Општина (ориентационо 22 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ да ги запознава поимите локална заедница и локална самоуправа; ➤ да се запознава со организацијата на општините како локални заедници; ➤ да ги препознава главните органи на локалната заедница; ➤ да знае што е тоа граѓанин како член на локалната заедница; ➤ да се запознава со најважните стопански и нестопански дејности во локалната заедница; ➤ да се запознава со комуналните дејности во локалната заедница; ➤ да ја сфаќа улогата на културата во животот на локалната заедница; ➤ да ги познава културните институции (домови на културата, кина, театри, КУД, верски објекти); ➤ да се поттикнува да ги негува традициите и симболите на локалната заедница; 	<p>Локална заедница и локална самоуправа</p> <p>Економскиот живот во општината</p> <p>Културниот живот во општината</p>	<p>Локална заедница Локална самоуправа Општина Граѓанин Градоначалник Совет на општината</p> <p>Фирми/препријатија Работа/вработување, денари, трговија</p> <p>Култура Симболи Традиција Демократија Власт и управување Лидерство</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Посета на седиштето на локалната заедница. ○ Разговор со претставници од општината. ○ Техника грозд: изработка на грозд за стопанските и нестопанските дејности во општината (имињата на дејностите да се напишани со Брајова азбука). ○ Симулација на бизнис зделка (играње на улоги). ○ Разговори за состојбата на комуналните дејности во локалната заедница. ○ Правење илустрации или моделирање со пластелин на општинските симболи. ○ Изработка на писмен состав за една од културните институции или традиции во локалната заедница (индивидуална работа). ○ Разговор за должностите и одговорностите на ученикот и наставникот во училишната заедница.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ да развива чувство на одговорност кон себе и другите; ➤ да се запознава со поимот демократија; ➤ да ги прифаќа и почитува различностите меѓу луѓето; ➤ да ја сфаќа улогата на лидерството; ➤ да ги препознава најзначајните јавни прашања и проблеми во општината; ➤ да стекне сознанија за на чините на поставување и решавање на јавните прашања; ➤ да развива чувство на одговорност кон јавните потреби и прашања. 	<p>Демократскиот живот во општината</p> <p>Јавни прашања и проблеми во општината</p>	<p>Јавно прашање</p> <p>Социјални проблеми</p> <p>Невработеност</p> <p>Зависности</p> <p>Насилство</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Разговор за пожелните карактеристики на градоначалникот. ○ Симулација на избори за градоначалник (играње улоги). ○ Теренска настава: посета на советот на општината. ○ Разговор за различностите помеѓу луѓето во локалната заедница. ○ Говорни вежби преку кои се поттикнуваат разговори за различните националности и за меѓусебното прифаќање и почитување. ○ Говорни вежби: учениците формираат две групи за да дебатираат на одредена тема која е актуелна за нив.
--	--	--	--

4. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Препораки за користење на годишниот фонд на часови- 72 часа годишно, 2 часа неделно.

По наставни теми се предлага:

Семејство, домаќинство и општество - 28 часа;

Живеалишта и населба -22 часа;

Општина - 22 часа.

Препораки за наставни средства:

- учебник избран на ниво на училиштето за соодветниот предмет, одобрен од страна на министерот;
- други извори на учење од непосредната околина-примери на појави, настани, предмети и сл. во семејството, населбата, блиската околина и општината и општеството во целина, како и за односите меѓу луѓето;
- енциклопедии, речници, атласи, карти и сл.;
- Интернет, образовни софтвери, списанија и сл.;
- аудио-визуелни средства (графоскоп, дигитална камера, телевизор, ДВД-плеер, видеоплеер, компјутер, ЛЦД проектор и други средства).

Важно е наставниот процес да биде заснован:

- на секојдневните реални состојби и прашања кои произлегуваат од непосредната лична и општествена околина на учениците;
- холистичка, интердисциплинарна и интерактивна обработка на наставните содржини;
- насочување кон поврзување на сознанијата за поимите со конкретните односи и појави во семејството, локалната заедница и општината;

- насочување кон планирање и преземање на активности во непосредната околина;
- поттикнување на споредбен пристап во обработката и презентирањето на информации за појавите и другите сознанија на учениците.

За постигање на целите треба да се користат соодветни наставни форми од индивидуалната работа, работата во парови и групната работа. Во разработката на наставната содржина соодветно треба да се користат следниве методи и активности: проектна настава, проблематска настава, посети и разговори, играње на улоги и симулација, усна и писмена презентација. Се препорачуваат, исто така, и екскурзии, кога е тоа можно. Наставникот е самостоен при изборот на начините и пристапите во реализацијата на наставната програма.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Следење на постигањата на учениците

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за учење, соработката со другите и сл. (формативно оценување). Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето. Во програмата се наведуваат начините на следење и оценување на постигањата на учениците во рамките на наставните теми низ активностите на учениците во кои спаѓаат и активностите поврзани со водењето на портфолио за ученикот со задачи, извештаи од истражувачките активности и сл. Други средства и постапки за следење и оценување: говорни вежби; разговор-дијалог наставник-ученик; работни листови; тестови на знаења. Постигањата на учениците се оценуваат комбинирани со описни и бројчани оценки во текот на наставата, а на крајот на наставната година со бројчана оценка.

6. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на Нормативот за простор за I, II, III, IV одделение и за наставните средства за IV одделение донесен од страна на министерот за образование и наука.

7. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Наставата по општество во четврто одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- Филозофски факултет - Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;
- дефектолошки факултет согласно Законот за основно образование.

Изготвил: работна група,

координатор Марија Симонова, советник во Бирото за развој на образованието-Скопје

Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на Сектор во Бирото за развој на образованието-Скопје

Marija Simonova

Mitko Cheslarov

8. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по општество за четврто одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен вид, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Бр. 11-442/01

19.09 2011 год.

СКОПЈЕ

на ден

Скопје

Министер,

Зоран Панчев Кратев

